

SOCIALINIŲ GARANTIJŲ DIDINIMAS LIETUVOJE PANDEMIJOS/KRIZĖS SĄLYGOMIS

Boguslavas Gruževskis

Vilniaus universitetas, boguslavas.gruzevskis@fsf.vu.lt

Pranešime bus siekiama parodyti, kad pandemijos (ar kitų priežasčių krizės) sąlygomis socialinių garantijų didinimas turi būti labai atsargus ir pamatuotas. Šita nuostata ypač aktuali Lietuvai, kuri nuo 2000 metų vis labiau susiduria su demografinėmis problemomis, kurios daro neigiamą įtaką situacijai darbo rinkoje bei valstybės konsoliduoto biudžeto formavimui. Krizės sąlygomis, iš vienos pusės, sumažėja valstybės biudžeto įplaukos, iš kitos – didėja poreikis remti naujas gyventojų grupes (pvz., bedarbius) bei verslą. Tokioje situacijoje, mažėjant biudžeto galimybėms, didėja išlaidų būtinumas, kas gali apriboti efektyvų valstybės funkcionavimą. Mokslinę problemą sudaro sprendimai (sprendimų paieška), kurie leidžia suderinti ekonominį nuosmukį ir socialinių garantijų didinimą. Pranešime bus pristatyti 2020 m. atlikto tyrimo „Užimtumo pokyčiai Lietuvos darbo rinkoje ir neigiamų pasekmių įveikimo priemonės COVID-19 pandemijos kontekste“ rezultatai, aptartos socialiai orientuotos pandemijos įveikimo priemonės bei atskleistos prioritetinės socialinių garantijų didinimo nuostatos specifinės Lietuvos demografinės situacijos sąlygomis.

Tyrimai atskleidė, jog pandemijos sąlygomis paramos priemonės turi būti labai taiklios ir orientuotos į konkrečius rezultatus, todėl jų įgyvendinimas turi būti gerai kontroliuojamas, užtikrinant atitinkamą ilgalaikį procesų monitoringą. Būtina vengti universalių sprendimų, kurie iššvaisto biudžeto lėšas ir dar labiau padidina skurdą bei nelygybę šalyje, kas krizės sąlygomis gali turėti neigiamas ilgalaikes socialines pasekmes (pvz., ilgalaikio nedarbo padidėjimas, emigracinių nuostatų sustiprėjimas ir pan.). Įgyvendinant šias nuostatas socialinės paramos srityje (arba verslo rėmimo srityje), padidėja administravimo kaštai, tačiau krizės sąlygomis tai nėra blogis. Papildomos darbo vietos, kurios atsiranda tobulinant paramos mechanizmus ir didinant kontrolę bei finansinių išteklių panaudojimo taiklumą, krizės sąlygomis turi būti vertinamos kaip papildomas teigiamas įgyvendinamos politikos efektas, o ne administracinės naštos padidėjimas. Dėl per didelio taikomų priemonių universalumo ir jų nepakankamo individualizavimo ne tik sumažėja taikomų priemonių efektyvumas, tačiau ir auga gyventojų nepasitenkinimas bei nepasitikėjimas valstybės valdymo institucijomis.

Raktiniai žodžiai: socialinės garantijos, socialinė parama, pandemija, krizė, taiklumas, Lietuva.